

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ (2000-2016). ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΛΟΓΗΣΗΣ¹

Γιώργος Π. Πεφάνης

Όπως συμβαίνει και σε άλλα πολιτισμικά πεδία, έτσι και στη δραματουργία η χαρτογράφηση και η περιοδολόγηση (periodisation) αποτελούν δύο δύσκολα εγχειρήματα, ενίοτε συμπληρωματικά μεταξύ τους και αρκετά συχνά με ανακριβή αποτελέσματα. Η συμπληρωματικότητά τους είναι εύλογη: οι γεωγραφίες των τόπων συμβαδίζουν πάντα με τις ιστορίες των ανθρώπων που τους κατοικούν και η χαρτογράφηση της δραματουργίας προϋποθέτει, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, την ένταξη των χαρτογραφούμενων κειμένων σε ένα καθεστώς ιστορικότητας (régimes d'historicités). Άρα πριν από κάθε προσπάθεια περιοδολόγησης και χαρτογράφησης, ο ιστορικός του θεάτρου οφείλει να σκεφτεί και να σταθμίσει τα καθεστώτα ιστορικότητας εάν θέλει να περιορίσει την ανακρίβεια στα αποτελέσματα της έρευνάς του. Η ανακρίβεια προκύπτει από το αναγκαίο εγχείρημα σύνδεσης του παρόντος με το παρελθόν, δηλαδή από την προσπάθεια συνδυασμού της (παροντικής) χαρτογράφησης με την (παρελθοντική) περιοδολόγηση.

Σε αυτήν τη διπλή κίνηση της «οριζόντιας» και συγχρονικής καταγραφής και αξιολόγησης των κειμένων από τη μια και από την άλλη της «κάθετης», διαχρονικής και διακειμενικής μελέτης και ερμηνείας τους, διαμορφώνεται κάθε φορά, με τρόπο ρητό ή υπόρητο, ένα καθεστώς ιστορικότητας, στη διπλή σημασία του: αναδρομή και παροντοποίηση, επιστροφή στο παρελθόν και ενεργοποίηση του παρελθόντος στο παρόν. Κάθε επιστροφή είναι σημαντική και αναγκαία καθώς υποδηλώνει πάντα μια συνέχεια, μια σύνδεση με αυτό στο οποίο επιστρέφω: το παρελθόν. Αυτό είναι το νόημα της «ιστορικότητας». Παράλληλα όμως η επιστροφή προϋποθέτει και μια αφητηρία, μια παροντική στιγμή και μια κοινωνική κατάσταση από όπου αποφασίζω να επιστρέψω. Να επιστρέψω πού, σε ποια ιστορική φάση; Γιατί να επιστρέψω, εξυπηρετώντας ποιον σκοπό; Πώς να επιστρέψω, ακολουθώντας ποια μέθοδο, αξιοποιώντας ποιους θεσμούς, χρησιμοποιώντας ποιο ιδεολογικό εργαλείο, ποιες αισθητικές επιλογές; Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές στοιχειοθετούν την απόφαση επιστροφής και καθορίζουν την έννοια του «καθεστώτος» στα καθεστώτα ιστορικότητας. Το καθεστώς προσδιορί-